

РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Ушаткіна С. О., магістр

Криворізький національний університет

У сучасному світі на ринку праці пріоритети надаються випускникам, які вже з перших днів роботи можуть продуктивно виконувати складні завдання, які інтелектуально розвинуті та здатні до самореалізації й саморозвитку. Саме тому посилюються вимоги до особистості, від якої очікують не лише накопичення знань, досвіду діяти за певними алгоритмами, а сформованість інтелектуальних здібностей, навчально-пізнавальних умінь і навичок, професійних якостей, що в перспективі мають стати запорукою успішної професійної діяльності. Для успішного розвитку особистості необхідний високий рівень освіти, що передбачає формування нового типу мислення та характеризується відкритістю й гнучкістю щодо нового, здатністю приймати сміливі та нестандартні рішення.

З огляду на це, на перший план висувається завдання створення умов, що забезпечують всебічний розвиток інтелектуальних здібностей особистості студента. Процес навчання повинен бути орієнтований на розвиток пізнавальних інтересів, інтелектуальних і творчих здібностей студентів, на формування умінь самостійно здобувати нові знання відповідно до життєвих потреб та інтересів. На сьогодні актуальним є удосконалення та оновлення змісту та якості вивчення дисциплін, забезпечення в процесі вивчення професійної та практичної спрямованості,

використання таких методик й засобів, які б сприяли міцному засвоєнню знань, формуванню інтелектуальних навичок і вмінь.

Дослідження інтелекту, інтелектуального розвитку та інтелектуальних здібностей особистості є однією із найактуальніших проблем у психології, яку досліджували: Б. Г. Ананьєв, Л. С. Виготський, Г. С. Костюк, С. Д. Максименко, Б. М. Теплов, С. Л. Рубінштейн та ін.

Здібності – це своєрідні властивості людини, її інтелекту, що виявляються в навчальній, трудовій, особливо науковій, та іншій діяльності і є необхідною умовою її успіху [3].

Окрім того, під здібностями розуміються індивідуально-психологічні особливості, що відрізняють одну людину від іншої та високий рівень розвитку загальних і спеціальних знань, умінь і навичок [4].

Здібності людини впливають на успішне виконання різних видів діяльності, що характеризується психічними процесами, а саме: психомоторними та пізнавальними. Тому здібності співвідносяться з відповідними психічними функціями – особливостями пам'яті, мислення, сприймання, емоційними властивостями, рисами характеру.

Виділяють чотири типи інтелектуальних здібностей особистості: конвергентні, дивергентні здібності, навченість та пізнавальні стилі.

Розвиток інтелектуальних здібностей студентів відбувається в процесі навчально-пізнавальної діяльності, яка спрямована на здобуття знань, умінь і навичок та включає вміння вчитися, сприймати навчальні завдання, обдумувати способи їх розв'язання та застосування.

Ефективним способом розвитку інтелектуальних здібностей студентів є використання проблемного навчання під час навчально-пізнавальної діяльності.

Організація такого навчання сприяє:

– розвитку інтелектуальних здібностей студентів (протиріччя змушують замислюватися, шукати вирішення проблемної ситуації, ситуації труднощів);

– активізації самостійного пошуку (самостійне бачення проблеми, формулювання проблемного питання, проблемної ситуації, самостійність вибору плану рішення та тощо);

– розвитку творчого мислення (самостійне застосування знань, способів дії, пошук самостійного нестандартного рішення).

При самостійному вирішенні проблемних завдань учасники навчального процесу використовують творче мислення, це сприяє розвитку пізнавальної активності, забезпечує міцне засвоєння знань, розвиває аналітичне та логічне мислення.

Основою такої організації проблемного навчання є задачний підхід, що активізує мисленнєві процеси учасників пізнавальної діяльності та стимулює їх розвиток розумових дій.

Задачний підхід забезпечує цілеспрямоване і перспективне управління пізнавальною діяльністю студентів. Розв'язання задач стимулює управління мисленнєвими процесами (порівняння, аналізу, абстрагування, оперування поняттями, індуктивними і дедуктивними формами умовиводів) і послідовний розвиток пізнавальної самостійності.

Реалізація задачного підходу до навчання пов'язана з виконанням ряду вимог:

– логічність викладення навчального матеріалу;

– структурування його змісту у вигляді мисленнєвої задачі;

– різноманіття способів і дидактичних засобів, що активізують пізнавальну діяльність студентів;

– постановка питань, задач, проблем визначення успішності навчальної діяльності та виявлення характеру помилок, що мали місце при їх розв'язуванні;

– різноманіття методів моніторингу на предмет засвоєння навчального матеріалу і накопичення досвіду пізнавальної діяльності.

Навчання на основі реалізації задачного підходу має великі можливості для розв'язування різних мисленневих задач і проблемних ситуацій, що розвиває інтелектуальні здібності.

Окрім того, доцільним є створення особистісно орієнтованого навчального середовища, структура і складові якого створюють необхідні умови для досягнення цілей навчально процесу. При реалізації особистісно-орієнтованого навчання до кожного студента застосовується індивідуальний підхід, при якому викладач враховує всі індивідуальні особливості студента (тип темпераменту, здібності, захоплення, прагнення і бажання).

Отже, розвиток інтелектуальної особистості, зокрема інтелектуальних здібностей, є актуальною проблемою підготовки фахівців ВНЗ. Інтелектуальні здібності є найбільшим важливим чинником успішності в будь-якій діяльності, а особливо навчально-пізнавальної. Інтелектуальні здібності знаходять відбиток в умінні аналізувати, порівнювати, узагальнювати, зіставляти, синтезувати та проявляються в особливостях розвитку мовлення, уваги, сприйняття, пам'яті, уяви, мислення.

Література:

1. Балл Г. А. Теория учебных задач: психолого-педагогический аспект. М.: Педагогика, 1990. 184 с.
2. Лозниця В. С. Психологія і педагогіка: основні положення : навч. посіб. К. : Ексоб, 2006.304 с.
3. Максименко С. Д., В. О. Зайчук, В. В. Клименко. Загальна психологія 2-ге вид. Вінниця : Нова Книга, 2004. 704 с.
4. Теплов Б. М. Избранные труды. М. : Педагогика, 1985. 360 с.